

بیمه مسئولیت مدنی کارفرمایان

محمود عابدپور

عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد دهقان

چکیده

مطابق ماده ۱۲ ق.م.م کلیه کارفرمایان مسئول جبران خسارات وارده از طرف کارکنان و کارگران به اشخاص ثالث هستند و موادی از قانون کار و تامین اجتماعی هم مسئولیت‌هایی برعهده کارفرمایان گذاشته که باید کارکنان را در مقابل حوادث و خطرهای ناشی از کار پوشش دهند. یکی از انواع شاخه‌های بیمه، بیمه مسئولیت مدنی کارفرمایان در مقابل کارکنان است که بسیاری از مسئولیت‌های قانونی کارفرمایان را در مقابل کارکنان نظیر حوادث ناشی از کارافتادگی، نقص عضو و فوت را پوشش می‌دهد.

همچنین چنانچه کارگران درحین کار خسارتی به اشخاص ثالث وارد نمایند جبران این خسارت برعهده کارفرماست و با پوشش تکمیلی، این خسارات را هم تحت

پوشش بیمه قرار می‌گیرد. در این مقاله بیمه مسئولیت مدنی کارفرما در قبال خسارتی که کارگران یا کارکنان در حین کار به اشخاص ثالث یا خود وارد می‌کنند مورد بررسی قرار گرفته است.

واژگان کلیدی

بیمه کارفرمایان در قبال کارکنان، حوادث ناشی از کار، کارگر، کارفرما

مقدمه:

بنابراصل کلی، (ماده ۱.ق.م.م) هرکس موجب زیان و خسارتی به دیگری شود مسئول جبران آن است. به عبارت دیگر عامل زیان باید خسارت وارده به زیان‌دیده را جبران نماید. اما مسئول شناختن عامل زیان، برای جبران خسارت شخص زیان‌دیده کافی نیست، زیرا چه بسا زیان دیده با اعسار عامل زیان مواجه شده،

خسارت وارده به وی بلاجبران باقی بماند. بنابراین نیاز به مکانیسم دیگری است تا با توجه به پیشرفت و توسعه حیرت‌آور تکنولوژی و صنعت بالاخص صنعت حمل و نقل بتوان از قشر آسیب‌پذیر جامعه که غالباً کارگران و اشخاص بی‌بضاعت هستند حمایت کرد و آن مکانیسم چیزی جز بیمه نمی‌تواند باشد.

امروزه در اثر فعالیت کارگاهها و کارخانه‌ها به اشخاص ثالث خسارت وارد می‌شود و یا اینکه کارگران در حین انجام کار دچار حادثه و متحمل زیان می‌گردند. قانونگذار برای حمایت از کارگران قواعد و راهکارهایی را اتخاذ کرده است. از یک طرف قانون کار به عنوان تنظیم‌کننده روابط کارفرما از حقوق کارگر حمایت می‌کند و در مواردی وظایف کارفرمایان را درخصوص سلامت و امنیت شغلی کارگران تعیین کرده است، قانون

تامین اجتماعی هم همچون چتری برای حمایت از زیان دیدگان روابط کارگری و کارفرمایی الزاماتی را برعهده کارفرمایان گذاشته است، از طرف دیگر صنعت بیمه به عنوان ابزاری موثر نقش خطیر خود را در کاهش ریسک و حمایت از کارفرما در جریان خسارت و گسترش عدالت اجتماعی اعمال کرده است.

یکی از شاخه‌های بیمه مسئولیت، بیمه مسئولیت کارفرمایان در قبال کارکنان و کارگران است که مسئولیت آنها را در قبال حوادث ناشی از کار تحت پوشش بیمه‌ای قرار می‌دهد که در این مقاله به بررسی و تبیین مسئولیت مدنی کارفرمایان در قبال کارکنان می‌پردازیم:

مسئولیت مدنی کارفرما نسبت به کارگران و کارکنان:

به موجب ماده ۱۲ ق.م.م «کارفرمایانی که مشمول قانون کار هستند مسئول جبران خساراتی می‌باشند که از طرف کارکنان اداری یا کارگران آنان حین کار یا به مناسبت آن وارد شده مگر اینکه محرز شود تمام احتیاطهایی که اوضاع و احوال قضیه ایجاب می‌نموده بعمل آورده و یا اینکه اگر احتیاطهای مزبور را بعمل می‌آورند باز هم جلوگیری از ورود زیان مقدور نبود، کارفرما می‌تواند به واردکننده زیان در صورتی که مطابق قانون مسئول شناخته شود مراجعه نماید.»

مطابق این ماده کارفرما مسئول خسارتی است که کارگران یا کارکنان در حین انجام کار یا به مناسبت انجام کار^۱ به اشخاص ثالث وارد می‌کنند. به عبارت دیگر کارفرما مسئول جبران خسارت حاصله از فعالیت‌های حرفه‌ای یا اعمال شغلی کارگران و کارکنان خود که هنگام کار یا به مناسبت آن به دیگران وارد شده است می‌باشد زیرا کارفرمایی که از منافع و نیروی کار کارگر سود می‌برد باید زیانهای وی را هم جبران کند. (کاتوزیان: ۱۳۷۴، ۴۳۴)

مسئولیتی که قانونگذار برای کارفرما در این

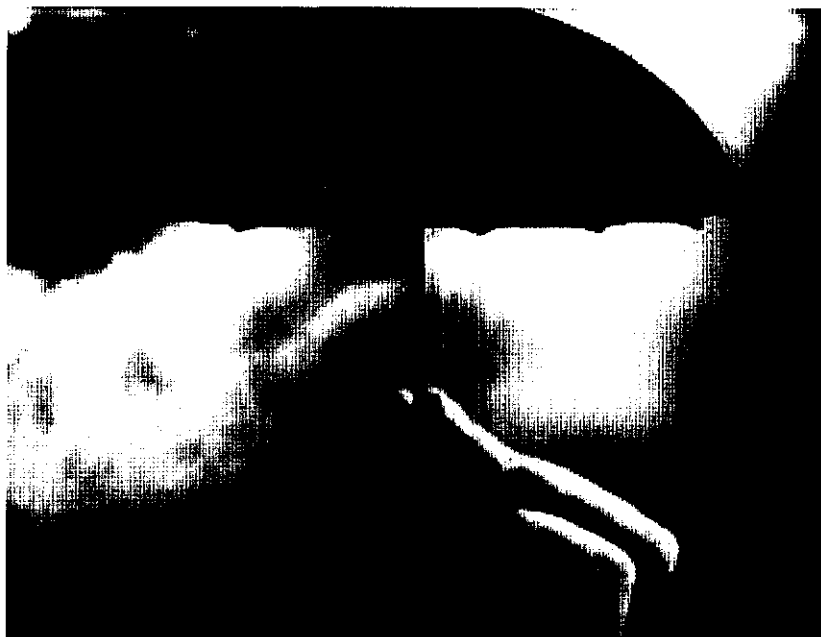
قانوناً می‌تواند به طور مستقیم علیه کارفرما طرح دعوی کند. این کارفرماست که باید ثابت کند که خود او احتیاطهای لازم را به عمل آورده است و اثبات بی‌تقصیری کارگر، او را معاف از پرداخت خسارت نمی‌کند، زیرا ممکن است خسارت از عیوب ابزار کار یا موادی که کارفرما در اختیار کارگر گذاشته است باشد. تنها موردی که کارفرما حق استناد به آن برای معافیت از پرداخت خسارت وارده را دارد، جایی است که خسارت وارده ناشی از فورس ماژور یا یکی از علل موجهه از قبیل دفاع مشروع و اجبار و... باشد.

ماده ۱۲ ق.م.م ناظر به مواردی است که ورود ضرر از طرف کارگران یا کارکنان اداری تحت نظارت کارفرما تحقق یافته باشد و شامل پیمانکاران نمی‌شود و براساس طبیعت کار

ماده در نظر گرفته است یک نوع اماره قانونی است. بدین معنی که اصل بر مسئولیت کارفرماست ولی چون خلاف این اماره قانونی اثبات است، کارفرما حق اثبات بی‌تقصیری و رفع مسئولیت از خود را دارد و از این طریق می‌تواند از جبران خسارت‌هایی که حین انجام کار و انجام وظیفه از ناحیه کارگران و کارکنان او به اشخاص ثالث وارد شده است شانه خالی کند. به عبارت دیگر برای کارفرما فرض تقصیر شده است. بدین معنی که اگر از فعل کارگر خسارتی به وجود آید چنین فرض می‌شود که کارفرما در انتخاب کارگر شایسته و پیش‌گیری از اضرار به غیر احتیاطهای لازم را بعمل نیاورده است. (کاتوزیان: ۱۳۷۴، ۴۳۵)

برهمن اساس شخص زیان‌دیده نیاز به اثبات تقصیر کارگر یا کارکنان کارفرما ندارد و

اتلاف و تسبیب مدنی با توجه به اینکه مطالبه خسارت به موجب دعوای حقوقی صورت می‌گیرد. (زراعت: ۱۳۸۰، ۲۶۹) دعوی بی‌طرفیت کارفرما مسموع بوده و دادگاه کارفرما را ملزم به جبران ضرر و زیان وارده می‌کند و چنانچه دارای بیمه‌نامه مسئولیت مدنی باشد خسارت وارده توسط بیمه‌گر جبران می‌شود ولی اگر کارفرما بیمه‌نامه مسئولیت مدنی را تحصیل نکرده باشد خسارت رأساً توسط کارفرما جبران می‌گردد و چنانچه بتواند ثابت کند که علت وقوع خسارت و زیان قصور کارگر بوده است می‌تواند با جلب کارگر به دادرسی خسارت پرداختی خود را مطالبه نماید.

الف) بیمه‌نامه مسئولیت مدنی

موضوع ماده ۱۲ ق.م.م.

پیمانکارانی که اجرای عملیات پیمانی را تقبل می‌نمایند، مطابق ماده ۱۲ ق.م.م مسئول خسارات وارده به اشخاص ثالث می‌باشند و وفق ماده ۱۳ قانون مزبور مکلفند که تمام کارگران و کارکنان خود را در مقابل خسارت وارده از ناحیه آنان به اشخاص ثالث بیمه نمایند.

به همین دلیل تمامی اشخاص بالاخص اشخاص حقوق عمومی در اجرای ماده ۲۱ شرایط عمومی پیمان که براساس ماده ۲۳ قانون برنامه و بودجه تنظیم شده است، پیمانکاران را ملزم به تهیه بیمه‌نامه مسئولیت مدنی پیمانکاران به نفع اشخاص ثالث می‌نمایند تا چنانچه در اجرای عملیات موضوع پیمان خسارت جانی یا مالی به اشخاص ثالث به هر نحوی وارد شد خسارت وارده توسط بیمه‌گر جبران شود که این بیمه‌نامه اعم از بیمه‌نامه موضوع ماده ۱۲ ق.م.م بوده است و حتی خسارتی که از اجرای عملیات پیمان به هر دلیلی به ثالث وارد می‌شود را تحت پوشش قرار می‌دهد.

از مصادیق مبتلا به این نوع بیمه‌نامه، بیمه‌نامه مسئولیت مدنی ناشی از اجرای عملیات ساختمانی است که خسارت وارده

حکم محکمه ملزم به جبران خسارت گردد و چون کارفرما مسئولیت خود را بیمه کرده است لذا تمایلی در خصوص اثبات بی‌تقصیری خود نداشته و عملاً به کارگر مقصر مراجعه نمی‌نماید. اما بیمه‌گر مستند به ماده ۳۰ قانون بیمه (اصل جانشینی) می‌تواند با طرح دعوی علیه کارگر مقصر و با اثبات بی‌تقصیری کارفرما خسارات پرداختی را از کارگر عامل زیان وصول نماید.

تکلیف مندرج در ماده ۱۳ ق.م.م فاقد ضمانت اجرا است و کارفرمایان از اخذ پوشش بیمه مسئولیت امتناع می‌نمایند. بنابراین برای زیان‌دیده‌ای که متحمل خسارت شده است در چنین مواردی راه حل منطقی و معقول این است که با طرح دعوی علیه مباشر زیان (کارگر) و کارفرما خواسته خود را مطالبه نماید.

هرچند در عمل محاکم کیفری کارفرمایان را مورد حکم قرار نمی‌دهند و کارگر شخصاً محکوم به جبران ضرر و زیان وارده می‌گردد.^۲ زیرا مطابق مواد ۳۱۶ به بعد قانون مجازات اسلامی موجبات ضمان یا بالمباشره تحقق می‌یابد یا بالتسبیب و چنانچه خطای کارگر موجب صدمه جسمی و جانی به غیر گردد مطابق قانون مجازات اسلامی در خصوص

می‌توان کارگر را از پیمانکار تمیز داد. به طوریکه کارگر نیروی کار خود را در اختیار دیگری می‌گذارد و تعهد می‌کند که خدمات خود را در برابر شرایط فعالیت مورد نظر انجام دهد. ولی پیمانکار نتیجه کار خود را مورد تعهد قرار می‌دهد. به عبارت دیگر تعهد کارگر تعهد به وسیله است ولی تعهد پیمانکار، تعهد به نتیجه. (عراقی: ۱۳۸۱، ۱۰۵) مطابق ماده ۱۲ ق.م.م ثالثی که دچار خسارت گردیده می‌تواند به عامل زیان که مطابق قانون مسئول شناخته شده مراجعه نماید و خسارت پرداخت شده را از عامل زیان پس بگیرد. به عبارت دیگر مسئولیت کارفرما جنبه تضمینی دارد و در موردیکه کارگر در اثر بی‌احتیاطی و تقصیر خود خسارتی به دیگری می‌زند برای جبران آن دو مسئول وجود دارد: کارگر که مباشر زیان است و کارفرما که مسئول پرداخت زیان وارده است.

به موجب ماده ۱۳ ق.م.م "کارفرمایان مشمول ماده ۱۲ این قانون مکلفند تمام کارگران و کارکنان اداری خود را در مقابل خسارات وارده از ناحیه آنان به اشخاص ثالث بیمه نمایند." بنابراین بیمه‌گر زمانی خسارات وارده به اشخاص ثالث را پرداخت می‌کند که کارفرما مسئول شناخته شده و به موجب

ناشی از نشست و ترک خوردگی و ریزش ساختمان مجاور در اثر تخریب، گودبرداری ساختمان، احداث و خسارت مالی و جانی وارد به اثاثیه و تاسیسات عمومی به اشخاص ساکن در ساختمانهای مجاور در اثر ریزش و خساراتی که به اموال عمومی از جمله خیابان و پیاده‌رو و فضای سبز و شبکه‌های آب، برق و گاز، تلفن و خساراتی جانی که در اثر سقوط مصالح ساختمان به اشخاص ثالث وارد می‌شود را تحت پوشش قرار می‌دهد.

بنابراین موضوع بیمه‌نامه مسئولیت مدنی بیمه‌گذار ناشی از خساراتی جانی و مالی که در اجرای عملیات ساختمانی (شامل تخریب، خاک‌برداری و احداث بنا) به اشخاص ثالث وارد می‌شود را شامل می‌گردد و بیمه‌گر با رعایت شرایط بیمه‌نامه جبران خسارت وارده به ثالث را متعهد خواهد شد. (حیدری: ۱۳۸۱، ۶۹) از محاسن این بیمه‌نامه جامعیت آن است به طوریکه در ماده دوم از شرایط عمومی آمده است که: "بیمه‌گذار علاوه بر موارد مذکور در بیمه‌نامه، کلیه اشخاص حقیقی یا حقوقی که اجرای هر بخش یا بخشهایی از عملیات مربوط به انجام کار موضوع بیمه را در محل مورد بیمه عهده‌دار باشند بیمه‌گذار تلقی می‌شود".

لذا کلیه اشخاصی که به نحوی در اجرا و تکمیل پروژه دخالت دارند تحت پوشش این نوع بیمه قرار دارند و چنانچه بیمه‌گذار شرایط ایمنی کار را مراعات کرده باشد و مسئول وقوع خسارت تلقی گردد.^۲

میزان خسارت توسط کارشناس بیمه‌گر براساس دلایل و مدارک تقویم می‌گردد و در صورت عدم اعتراض زیان‌دیده به وی پرداخت می‌شود و در صورت اعتراض زیان‌دیده بیمه‌گر سعی می‌کند با تعیین کارشناس مرضی‌الطرفین موضوع را فیصله دهد و در صورت عدم توافق به موجب حکم مراجع قضائی میزان خسارت تقویم و تعیین می‌گردد.

عادی شدن خطر به علت مداومت و در نتیجه کاهش دقت و احتیاط روی می‌دهد. مکتب اقتصادی آزاد که قریب یک قرن در اروپا حکومت کرد سدی محکم در برابر توجه و رسیدگی به این مشکلات بود.

تا اواخر قرن نوزدهم در بسیاری از کشورهای صنعتی تنها قانون مسئولیت مدنی حاکم بود. هرکارگری که دچار حادثه می‌گردید نمی‌توانست از کارفرمای خود غرامتی دریافت دارد. مگر آنکه ثابت شود که وقوع حادثه در اثر خطای کارفرما بوده و بین این خطا و حادثه رابطه علت و معلولی وجود دارد. اگر چنین امری اثبات می‌گردید شخص حادثه‌دیده غرامت دریافت می‌داشت، اما اثبات چنین امری بسیار مشکل بود و در اغلب موارد این حق لوٹ می‌گردید. به علاوه پاره‌ای از حوادث خارج از خطای کارفرما اتفاق می‌افتاد و در نتیجه عملاً غرامتی به

بیمه‌گر برای جلوگیری از سوء استفاده و وقوع خطرات عمدی، شرکاء و مشاورین بیمه‌گذار و مجریان و ناظرین طرح و کارکنان و افراد درجه اول بیمه‌گذار از مستثنیات ثالث تلقی کرده و از افراد تحت پوشش این نوع بیمه خارج کرده است و چنانچه وقوع خسارتی هم در خارج از حیطه و اختیار بیمه‌گذار باشد (قوه قهریه) بیمه‌گر تکلیفی در جبران آن ندارد.

ب) بیمه مسئولیت مدنی کارفرما در قبال زیان‌های ناشی از کار به کارکنان و کارگران:

کارگران عموماً در معرض حوادث و بیماریهایی قرار دارند، منشا این حوادث گوناگون است. برخی به سبب نارسایی‌های فنی مانند انفجار ماشین، سوانح معادن و پاره‌ای در اثر درازای ساعت کار، خستگی،

قربانی حادثه پرداخت نمی‌شد. بسط و توسعه صنعت و پیشرفت ماشین موجب افزایش روزافزون تعداد حوادث کار گردید تا آنکه دولتها به ناچار مداخله نموده برای حوادث کار مقرراتی وضع کردند. از طرف دیگر اصل مسئولیت مدنی جای خود را به مسئولیت قراردادی داد به این معناکه چون کار علت اولیه وقوع حادثه می‌باشد و از کار انجام شده دو گروه سود می‌برند: یکی خود کارگر و دیگری کارفرما. پس کارفرما باید در جبران زیان حادثه دیده شرکت جسته به وی یا ذوی الحقوق او غرامت یا مستمری پرداخت نماید.

اما چون این غرامت قانونی تنها قسمتی از زیان وارده را جبران می‌ساخت از این رو شرکت‌های بیمه، بیمه مسئولیت مدنی کارفرما در قبال کارکنان در خصوص حوادث ناشی از کار را به وجود آوردند. (جوهریان: ۱۳۷۳، ۱۲) و چون در هنگام بروز حوادث ناشی از کار، قوانین کار و تامین اجتماعی بدون چون و چرا از کارگر حمایت می‌کند. لذا همین حمایت موجب شده که کارفرمایان علاقه وافری به بیمه مسئولیت کارفرمایان ابراز کنند. به طوریکه این شاخه از بیمه مسئولیت به رغم عمر کوتاه خود به رشد بسیار بالایی بر چند سال اخیر دست یافته است.

قانونگذار در ماده ۸۵ قانون کار به منظور حفظ و نگهداری و صیانت نیروی انسانی و منابع مادی کشور مراعات دستورالعمل‌های صادره از شورای عالی حفاظت فنی وزارت بهداشت و درمان آموزش پزشکی را توسط کارفرمایان لازم و ضروری دانسته است و در ماده ۹۱ مارالذکر مسئولیت کارفرما را چنین احصاء کرده است که: "کارفرمایان و مسئولان کلیه واحدهای موضوع ماده ۸۵ این قانون مکلفند براساس مصوبات شورای عالی حفاظت برای تامین حفاظت و سلامت و بهداشت کارگران در محیط کار، وسایل و امکانات لازم را تهیه و در اختیار آنان قرار داده و چگونگی کاربرد وسایل فوق‌الذکر

را به آنان بیاموزند و در خصوص رعایت مقررات حفاظتی و بهداشتی نظارت نمایند افراد مذکور، نیز ملزم به استفاده و نگهداری از وسایل حفاظتی و بهداشتی فردی و اجرای دستورالعمل‌های کارگاه می‌باشد."

و در ماده ۹۵ قانون کار بیان داشته که: "هرگاه بر اثر عدم رعایت مقررات مذکور از سوی کارفرما یا مسئولین واحدهای مذکور حادثه‌ای رخ دهد شخص کارفرما یا مسئول مذکور از نظر کیفری و حقوقی و نیز مجازات‌های موجود در این قانون مسئول است."

ملاك و معيار رعایت ضوابط فنی و بهداشتی در کارگاه توسط کارفرما، گزارش بازرسان وزارت کار در امور فنی و کارشناسان وزارت بهداشت و درمان در امور بهداشتی می‌باشد که ماده ۹۶ قانون کار در این خصوص مقرر داشته که:

"به منظور اجرای صحیح این قانون و ضوابط حفاظت فنی، اداره کل بازرسی وزارت کار و امور اجتماعی با وظایف ذیل تشکیل می‌شود"

الف) نظارت بر اجرای مقررات ناظر به شرایط کار به ویژه مقررات حمایتی مربوط به کارهای سخت و زیان آور و خطرناک، مدت کار، مزد، رفاه کارگر، اشتغال زنان و کارگران نوجوان.

ب) نظارت بر اجرای صحیح مقررات قانون کار و آئین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مربوط به حفاظت فنی.

ج) آموزش مسائل مربوط به حفاظت فنی و راهنمایی کارگران، کارفرمایان و کلیه افرادی که در معرض صدمات و ضایعات ناشی از حوادث و خطرات ناشی از کار قرار دارند.

د) بررسی و تحقیق پیرامون اشکالات ناشی از اجرای مقررات حفاظت فنی و تهیه پیشنهاد لازم جهت اصلاح میزان‌ها و دستورالعمل‌های مربوط به موارد مذکور، مناسب با تحولات و پیشرفتهای تکنولوژی.

ه) رسیدگی به حوادث ناشی از کار در کارگاه‌های مشمول و تجزیه و تحلیل عمومی و آماری اینگونه موارد به منظور پیشگیری حوادث.

تبصره ۱- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مسئول برنامه‌ریزی، کنترل، ارزشیابی و بازرسی در زمینه بهداشت کار و درمان کارگری بوده و موظف است اقدامات لازم را در این زمینه به عمل آورد.

تبصره ۲- بازرسی به صورت مستمر، همراه با تذکر اشکالات و معایب و نواقص و در صورت لزوم تقاضای تعقیب متخلفان در مراجع صالح انجام می‌گیرد.

بنابراین چنانچه حادثه‌ای در کارگاهی واقع شود کارفرما ملزم است که در اجرای تبصره ۱ ماده ۹۵ مراتب را به اداره کار مربوطه منعکس نموده تا بازرسان اداره کار گزارش خود را در خصوص علل وقوع حادثه ارائه نمایند.

گزارش بازرسان اداره کار از لحاظ فنی یا شامل قصور کارفرما در عدم رعایت ماده ۹۱ قانون کار می‌باشد و یا اینکه کارفرما برای حفاظت فنی و بهداشت کار وسایل و اقدامات لازم حفاظت فنی و بهداشت کار را در اختیار کارگر قرار داده است و کارگر با وجود آموزشهای لازم و تذکرات قبلی و بدون توجه به دستور العمل و مقررات موجود از وسایل و لوازم حفاظتی فنی و بهداشت کار استفاده نکرده است که مطابق تبصره ۲ ماده ۹۵ کارفرما مسئولیتی ندارد. و یا اینکه تعدد اسباب موجب حقوق حادثه و خسارت به کارگر شده است که هرکدام به میزانی که ترک فعل آنها در وقوع حادثه موثر بوده است مسئول جبران خسارت می‌باشند.

چنانچه قصور کارگر علل تامه زیان وارده به خویش شناخته شود کارگر از مزایای بیمه اجتماعی استفاده می‌کند. به موجب بند الف ماده ۴ کلیه کارگران بیمه‌شدگان بیمه تامین اجتماعی هستند و از تامین‌های حوادث و بارداری و غرامت دستمزد و از کارافتادگی و بازنشستگی و مرگ و کمک

ازدواج و عائله‌مندی* برخوردار هستند و بیمه‌گر ملزم است با توجه به نوع حادثه واقع شده تامین مناسب را در اختیار بیمه‌شده قرار دهد و این حق است که قانونگذار برای کارگر ایجاد کرده و از آن منتفع می‌شود.

ولی اگر علت وقوع حادثه در اثر عدم رعایت ضوابط فنی و بهداشتی در کارگاه توسط کارفرما باشد مطابق ماده ۹۵ کارفرما شخصاً مسئول است و باید خسارت وارده را جبران نماید ولیکن چون کارگر تحت پوشش بیمه تامین اجتماعی قرارداد بیمه‌گر تامین اجتماعی پوشش مناسب را در اختیار کارگر مصدوم قرار خواهد داد ولی چون هرکس باید تاوان قصور و کوتاهی خود را تحمل نماید بیمه‌گر تامین اجتماعی به استناد ماده ۵۰ قانون تامین اجتماعی حق مراجعه به کارفرما عامل زیان را دارد و به اقامه دعوی به طرفیت کارفرمای مقصر کلیه هزینه‌هایی را که برای کارگر مصدوم متحمل شده است و چنانچه قصور کارگر و کارفرما به عنوان علل وقوع حادثه مشخص شود در این صورت بیمه‌گر تامین اجتماعی به میزانی که کارفرما در وقوع خسارت نقش داشته باشد حق مراجعه دارد.

لذا چنانچه کارگر در اثر حادثه‌ای مصدوم و از کار افتاده و یا فوت نماید از مزایای هزینه پزشکی و از کارافتادگی یا فوت و... استفاده می‌کند ولی استفاده کارگر مصدوم یا اولیاء دم وی از مزایای بیمه تامین اجتماعی سالب دادخواهی و اقامه دعوی علیه عامل زیان نخواهد بود و دادگاه براساس گزارش کارشناس، کارفرما را محکوم به دیه و عنداللزوم حبس یا جزای نقدی می‌نماید که چنانچه کارفرما دارای بیمه مسئولیت مدنی در قبال زیان‌های ناشی از کار به کارکنان باشد تا سقف پوشش بیمه‌ای خسارت بیمه‌گذار (کارگر) را بیمه‌گر جبران می‌نماید و بدینوسیله هم خانواده و هم بازماندگان حادثه‌دیده با دردسر کمتر به حق خود می‌رسند و هم کارفرما از خسارت ناشی از پرداخت دیه و... در امان می‌ماند.

در واقع بیمه به ترسیم اقتصادی هر دو طرف (کارگر و کارفرما) همت می‌گمارد.

خسارتی که به وسیله بیمه‌گر پرداخت می‌شود می‌تواند مطالبه هزینه‌هایی باشد که طبق اصل جانشینی بیمه‌گر تامین اجتماعی از کارفرما مطالبه می‌نماید و بیمه‌گذار تعهدات کارفرما در قبال سازمان تامین اجتماعی را به عنوان پوشش تکمیلی به بیمه‌گر واگذار کرده است و یا میزان دیه‌ای است که به موجب حکم دادگاه کارفرما محکوم به پرداخت آن به نفع اولیای دم یا مصدوم شده است.

بیمه مسئولیت کارفرما در قبال کارکنان ناشی از اجرای عملیات ساختمانی و از مصادیق مبتدا به بیمه‌های مسئولیت کارفرما در قبال است که مسئولیت بیمه‌گذار را در قبال کارگران ساختمانی تحت پوشش قرار می‌دهد.

بدین معنی که چنانچه در جریان انجام کار در محل کار، در اثر حادثه خسارت بدنی به کارگران یا کارکنان شاغل بیمه‌گذار وارد آید و مسئولیت بیمه‌گذار در این ارتباط برای بیمه‌گر محرز گردد، خسارت وارده توسط بیمه‌گر جبران خواهد شد.

منظور از جبران خسارت بدنی شامل

پرداخت هزینه‌های پزشکی و غرامت نقص عضو و فوت کارگران می‌باشد. (حیدری: ۱۳۸۱، ۱۸) منظور از کارگران شاغل کلیه اشخاص حقیقی است که تحت نظارت کارفرما مشغول به کار می‌باشند و تمام وقت و یا پاره‌وقت بودن آن تاثیری بر این امر ندارد. (عراقی: ۱۳۸۱، ۱۱۷)

چون ماهیت پیمان‌های منعقد شده با هم متفاوت می‌باشد و بیمه‌گذار از اشخاص مختلفی در اجرای پیمان استفاده می‌کند لذا الزام به ذکر اسامی تمامی کارکنان به بیمه‌گذار نداشته و علی‌القاعده صدور این بیمه‌نامه بدون ذکر اسامی کارکنان و با تعریف کامل پروژه و مشخصات و محدوده محل مورد بیمه صورت می‌گیرد و به همین لحاظ اگر کارفرما قسمتی از انجام پروژه به پیمانکاران فرعی دیگر واگذار نمود، تمامی این اشخاص تحت پوشش بیمه‌ای قرار می‌گیرند. (بند ۷-۳ شرایط بیمه‌نامه مسئولیت مدنی در برابر کارکنان)

در صورت وقوع حادثه بیمه‌گذار ملزم است که مراتب را در ظرف مدت ۵ روز به اطلاع بیمه‌گر برساند و بیمه‌گر مطابق شرایط ماده چهارم شرایط عمومی غرامت وارده را در صورت توافق زیان‌دیده براساس شرایط خصوصی بیمه‌نامه جبران نماید و گرنه

تعهد خود را به موجب نظریه کارشناسی و مرضی‌الطرفین یا حکم محکمه انجام می‌دهد میزان تعهد بیمه‌گر بنا به تقاضا و پیشنهاد بیمه‌گذار تعیین می‌گردد و چون خسارت جانی تحت پوشش قرار می‌دهد محدودیتی برای میزان آن وجود ندارد.

ولی حداکثر تعهد بیمه‌گر برای هزینه‌های پزشکی از ۱۵٪ حداکثر تعهد بیمه‌گر برای غرامت فوت و نقص عضو تجاوز نخواهد کرد. (حیدری: ۱۳۸۱، ۲۶)

مطابق ماده ۲ شرایط عمومی بیمه‌نامه مسئولیت مدنی در برابر کارکنان خسارت‌های معلول عوامل زیر ولو اینکه بیمه‌گذار مسئول آنها شناخته شود از شمول تعهد بیمه‌گر خارج است:

۱. خسارت ناشی از عمد و تقلب بیمه‌گذار
۲. خساراتی که طبق قانون تحت پوشش بیمه‌نامه شخص ثالث اجباری وسایل نقلیه موتوری قرار می‌گیرد. مگر آنکه صراحتاً مورد تقاضای بیمه‌گذار و مورد موافقت بیمه‌گر قرار گیرد.
۳. خسارت ناشی از انفجار هسته‌ای و تشعشعات رادیواکتیو.
۴. خسارت ناشی از جنگ و انقلاب و شورش و اعتصاب و عوامل دیگری از این قبیل.
۵. خسارت ناشی از تخلف از قوانین و نظامات دولتی.

برای صدور این نوع بیمه‌نامه‌ها بیمه‌گذار بایستی فرم پیشنهاد بیمه را با رعایت دقت و صداقت کامل تکمیل و کلیه مدارک و اطلاعات مربوط به موضوع نامه را در اختیار بیمه‌گر قرار دهد. (بند ۱ از ماده سوم شرایط عمومی). از جمله مدارکی که بیمه‌گذار باید به بیمه‌گر ارائه نماید قرارداد پیمان با آخرین مجوز شهرداری می‌باشد تا بیمه‌گر فرم پیشنهاد تکمیل شده را با مدارک تقریبی بیمه‌گذار مقایسه و تطبیق نموده و خطر را ارزیابی کند.

بیمه‌گر مکلف است که محدوده محل کار

و تعداد کارکنان را به طور دقیق و کامل اعلام نماید. بدیهی است در صورتی که حادثه خارج از محل کار اتفاق افتد (ماده ۶۰ قانون تامین اجتماعی) بیمه‌گر تعهدی نخواهد داشت و چنانچه حداکثر نیروی کار واقعی اعلام نگردد در صورت وقوع حادثه بیمه‌گر مطابق مواد ۱۲ و ۱۳ قانون بیمه به تعهد خود عمل خواهد کرد. (دادنامه شماره ۳۵۲-۸۳/۸/۷ صادره از شعبه ۱۳ تجدید نظر استان اصفهان).

بنابراین شرایط و عوامل موثر از نظر بیمه‌گر در ارزیابی ریسک شامل يك سطح ۱- زیربنایی ساختمان^۵ ۲- نوع اسکلت ساختمان ۳- تعداد کارکنان اجرایی^۶ می‌باشد که در تعیین حق بیمه تاثیر دارد و به عنوان راهکارهایی می‌توان عواملی همچون محل جغرافیایی پروژه^۷ و با دو نوع کاربردی پروژه و زمان اجرای پروژه^۸ و حمایت کارکنان را به عوامل موثر در ارزیابی خطر یاد نمود.

ج) نحوه محاسبه حق بیمه
حق بیمه این بیمه‌نامه بر مبنای فعالیت بیمه‌گذار در دو بخش جداگانه به شرح فعالیت‌های مرتبط با عملیات ساختمانی و سایر عملیات محاسبه می‌گردد.

نتیجه‌گیری

در اثر بروز حوادث ناشی از کار به اشخاص ثالث ممکن است خسارتی وارد شود که راه‌حل موجود در ماده ۱۲ ق.م.م.کافی برای جبران ضرر زیان‌دیدگان نبوده و پیشنهاد می‌گردد که قانونگذار با پذیرش تئوری مسئولیت محض و الزام کارفرمایان به اخذ پوشش بیمه‌ای ضرر و زیان اشخاص ثالث را به نحو مطلوب و مطمئن جبران نشود، حوادث ناشی از کار ممکن است موجب خسارت کارگر شود و بسیاری از کارگران به دلیل عدم اطلاع از حمایت‌های قانونی خسارات آنها بلاجبران بماند لذا پیشنهاد می‌گردد که دولت با تهیه جزوات و ایجاد کلاسهای آموزشی، حقوق ناشی از کار را

به کارگران آموزش داده تا کارفرمایان ملزم به رعایت مقررات ایمنی و حفاظت فنی در کارگاه شده و رغبت به اخذ و پوشش بیمه مسئولیت مدنی افزایش یابد.

منابع

۱. پاول، آلن، بیمه مسئولیت، ترجمه علی‌اکبرریسه، بیمه مرکزی ایران، تهران: ۱۳۸۱
۲. حیدری، محمد، بیمه‌های مسئولیت، بیمه ایران، تهران: ۱۳۸۱
۳. زراعت، عباس، قانون مجازات اسلامی در نظم حقوق کنونی، انتشارات ققنوس، تهران: ۱۳۸۰
۴. طالب، مهدی، تامین اجتماعی، بنیاد فرهنگی رضوی، مشهد: ۱۳۶۸
۵. عراقی، عزت‌ا...، حقوق کار، انتشارات سمت، تهران: ۱۳۸۱
۶. کاتوزیان، ناصر، حقوق مدنی، الزامهای ناشی از قرارداد، تهران: انتشارات دانشگاه تهران: ۱۳۷۴
۷. محمود صالحی، جان‌علی، حقوق بیمه، بیمه مرکزی ایران، تهران: ۱۳۸۱

مجلات

۱. جوهریان، محمدولی، ۱۳۷۳، بیمه حوادث ناشی از کار، فصلنامه صنعت بیمه، شماره ۳۴، سال نهم، تابستان ۸۳
۲. رشیدی، علی، ۱۳۸۱، بررسی قوانین کار و تامین اجتماعی و تاثیر آن بر صنعت بیمه با تاکید بر بیمه مسئولیت مدنی کارفرمایان در برابر کارکنان، فصلنامه صنعت بیمه، شماره ۶۸، سال هفدهم، زمستان ۸۱
۳. مطهر، سیدفرخ، ۱۳۸۱، بررسی قوانین کار و تامین اجتماعی و تاثیر آن بر صنعت بیمه با تاکید بر بیمه مسئولیت مدنی کارفرمایان در برابر کارکنان، فصلنامه صنعت بیمه، شماره ۶۸، سال هفدهم، زمستان ۸۱

قوانین

- قانون مسئولیت مدنی
- قانون کار
- قانون تامین اجتماعی
- قانون مدنی

پی‌نوشت‌ها:

۱- ماده ۶۰ قانون تامین اجتماعی حوادث حین انجام کار یا به مناسبت آنرا چنین بیان داشته‌که:

"حوادثی است که در حین انجام وظیفه و به سبب آن برای بیمه‌شده اتفاق می‌افتد، مقصود از حین انجام وظیفه تمام اوقاتی است که بیمه‌شده در کارگاه یا مؤسسات وابسته یا ساختمانها و محوطه آن مشغول به کار باشد و یا به دستور کارفرما خارج از محوطه کارگاه عهده‌دار انجام ماموریتی باشد. اوقات مراجعه به درمانگاه و یا بیمارستان و یا برای معالجات درمانی و توانبخشی و اوقات رفت و برگشت بیمه‌شده از منزل به کارگاه جزء اوقات انجام وظیفه محسوب می‌گردد، مشروط براینکه حادثه در زمان عادی رفت و برگشت به کارگاه اتفاق افتاده باشد. حوادثی که برای بیمه‌شده حین اقدام برای نجات سایر بیمه‌شدگان و مساعدت به آنان اتفاق می‌افتد حادثه ناشی از کار محسوب می‌شود."

۲- در کشور ما قوانین و مقررات بعضاً از شفافیت قابل قبولی برخوردار نیستند و ضمانت اجرایی در اغلب موارد به صورت صریح وجود ندارد و حتی بیمه‌گذاران بالقوه حوادث هیچ حساسیتی نسبت به ریسک و خطرهای حتی خسارت‌هایی که در پیرامون خود بیار می‌آورند ندارند و این خود از عضلات توسعه صنعت بیمه در ایران است.

۳- بیمه‌گذار ملزم است اقدامات لازم را که هرکس عرفاً برای جلوگیری از وقوع حادثه ضروری است به عمل آورده. (ماده ۱۵ ق. بیمه).

وچنانچه شرایط خاص ایمنی برای جلوگیری از حادثه ضرورت داشته باشد می‌بایست بیمه‌گر مراتب را در شرایط خصوصی بیمه‌نامه تصریح نماید.

ملاك تشخیص مسئول حادثه در این بیمه نامه منوط به نظر و دیدگاه بیمه‌گر است

و چنانچه برای شواهد و مستندات برای بیمه‌گر، مسئولیت بیمه‌گذار احراز نشود خسارت وارده را جبران خواهد نمود و ضرورتی به صدور حکم مراجع قضائی نخواهد شد.

۴- ماده ۳ قانون تامین اجتماعی

۵- چون بیمه‌گران تفاوتی بین گستردگی طولی و ارتفاعی پروژه‌های عمرانی قائل نمی‌شوند لذا به نظر می‌رسد که سطح زیربنا معیار چندان مناسبی در بررسی ریسک نباشد.

۶- تعداد کارکنان هم به نظر می‌رسد که موثر در ارزیابی ریسک نباشند، زیرا اگر در عملیات بتن ریزی فونداسیون یک ساختمان ۵ کارگر نیاز باشد خطر زیادی برای آنها متصور نیست و در مقابل اگر همان ساختمان را در نظر بگیریم که دوکارگر در حال خالی کردن تیرآهن هستند مدام در معرض آسیب دیدگی دست و پا هستند.

۷- تنوع آب و هوایی باعث اختلاف شرایط کاری در ایران است. بطوریکه مناطق سردسیر و گرمسیر و مناطق حاشیه خزر و جنوب بدلیل شرجی بودن از حوادث بیشتری نسبت به مرکز برخوردار هستند.

۸- آمار نشان می‌دهد که بیشترین حوادث کار در پائین و زمستان رخ داده است.

فصلنامه
اقتصادی، اجتماعی، معلومات عمومی

بیمه و توسعه

INSURANCE

&

DEVELOPMENT

Seasonal
Economic, Society, General Knowledge

www.idm.co.ir

با اشتراک ۴ شماره
از نشریه ، تحت پوشش
بیمه حوادث انفرادی
با سقف ۲'۰۰۰'۰۰۰ ریال
قرار خواهید گرفت.

امکان استفاده از وب سایت
نشریه ، همزمان با اشتراک سالیانه

تهران، صندوق پستی
۱۶۱۷۵۱۴۲۸